

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

*Nauczanie języków fachowych na potrzeby nowoczesnego rynku pracy.
Kształcenie nauczycieli języków specjalistycznych w programach studiów filologii
germańskiej na przykładzie Polski*

Dynamicznie rozwijający się rynek pracy przekłada się na rosnące zapotrzebowanie w zakresie znajomości języków obcych, a także ich specjalistycznych wariantów. Wynika to z wielu czynników, a przede wszystkim z postępu technologicznego, zwiększonej mobilności, ale także globalizacji i specjalizacji zawodów¹. Dziś jednak zawody na całe życie są coraz rzadsze, a wszechobecny rozwój wiąże się z ciągłą potrzebą szkolenia się, zmiany branży oraz poszukiwania nowych rozwiązań. Tendencje te znajdują odzwierciedlenie w tym, co obecnie określa się mianem kształcenia przez całe życie, które jest lub powinno być wpisane w każdy efektywny proces edukacyjny. Pogląd ten dostrzegalny jest także w przypadku filologów, których wykształcenie filologiczne stało się bardziej kompetencją niż faktycznym zawodem w tradycyjnym rozumieniu tego słowa².

Celem rozprawy jest sporządzenie nieopracowanego dotąd porównania programów nauczania na kierunku filologia germańska na wszystkich państwowych uczelniach w Polsce. Ponadto w oparciu o przeprowadzoną analizę skupiono się na wskazaniu ewentualnych, możliwych do wprowadzenia modyfikacji programowych, a także dodatkowych rozwiązań i dobrych praktyk w zakresie kształcenia nauczycieli języków obcych i fachowych na potrzeby rynku pracy. Tym samym praca wpisuje się w aktualne trendy oraz jest próbą wypełnienia istniejącej w tym obszarze luki badawczej.

Niniejsza rozprawa stanowi refleksję nad obecnym stanem kształcenia filologicznego i dydaktycznego w zakresie filologii germańskiej w Polsce. Poświęcona jest procesowi kształcenia nauczycieli języków specjalistycznych na kierunkach filologia germańska, w przyszłości mających znaleźć zatrudnienie jako lektorzy kursów języków specjalistycznych, ze

¹ Prokop Izabela, Kic-Drgas Joanna (2018) *Kierunki badań nad językami specjalistycznymi w Instytucie Lingwistyki Stosowanej*. [w:] Grzeszczakowska-Pawlikowska Beata, Stawikowska-Marcinkowska Agnieszka (red.): *Języki Specjalistyczne 2. Edukacja – Perspektywy – Kariera*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, S. 28.

² Matulewska Aleksandra (2022) *Przyszłość dydaktyki języków specjalistycznych* (dyskusja panelowa). [w:] Kic-Drgas Joanna, Woźniak Joanna (red.): *Perspektywy kształcenia nauczycieli języków specjalistycznych w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, S. 14.

szczególnym uwzględnieniem obszaru nowoczesnych usług dla biznesu. Praca stanowi zatem wkład w aktualny międzynarodowy dyskurs na temat szans, wyzwań i ograniczeń dla dydaktyki języków obcych i specjalistycznych na studiach germanistycznych w kontekście ścisłej współpracy szkolnictwa wyższego z otoczeniem gospodarczym i społecznym. Na część teoretyczną składają się rozdziały poświęcone następującym zagadnieniom: badania nad językami specjalistycznymi oraz dydaktyką języków specjalistycznych, nauczanie języków specjalistycznych w oparciu o kompetencje częściowe (np. interkulturowe, socjalne, fachowe, tekstowe i tekstowo-składniowe, stylistyczne czy leksykalno-semantyczne³), specyfika sektora nowoczesnych usług dla biznesu w kontekście zastosowania języków obcych i specjalistycznych w środowisku pracy, kompetencje i zadania nauczycieli języków specjalistycznych.

W realizacji postawionych celów pomocne będzie udzielenie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Czy programy nauczania na kierunku filologia germańska przygotowują w aspekcie językowym do nauczania języka niemieckiego jako obcego i specjalistycznego dla celów zawodowych?
2. Czy programy nauczania na kierunku filologia germańska przygotowują w aspekcie merytorycznym oraz w zakresie wiedzy fachowej do nauczania języka niemieckiego jako obcego i specjalistycznego dla celów zawodowych?
3. Z jakimi trudnościami w procesie kształcenia mogą zostać skonfrontowani nauczyciele języków specjalistycznych dla celów zawodowych?
4. Jakie zmiany w programach nauczania byłyby korzystne, aby efektywniej przygotować studiujących do wykonywania zawodu nauczyciela języków obcych i specjalistycznych?

Na część empiryczną składa się analiza kontrastywna programów studiów kierunków filologia germańska w Polsce oraz analiza danych zebranych w ramach badania ankietowego przeprowadzonego w grupie nauczycieli języków specjalistycznych działających w sektorze nowoczesnych usług dla biznesu. Przygotowana analiza pozwala na wyizolowanie ewentualnych luk programowych w ramach kształcenia nauczycieli języków specjalistycznych na ww. kierunku studiów.

³ Por. Baumann, Klaus-Dieter (2000) *Die Entwicklung eines integrativen Fachsprachenunterrichts – eine aktuelle Herausforderung der Angewandten Linguistik* [w:] Baumann Klaus-Dieter, Kalverkämper Hartwig, Steinberg-Rahal Kerstin (red.): *Sprachen im Beruf. Stand – Probleme – Perspektiven*. Günter Narr Verlag Tübingen, S. 149-173.

Wskazane w końcowej części pracy wnioski z przeprowadzonej analizy, a także opracowane na ich podstawie wskazówki i zaproponowane do zaimplementowania rozwiązania mogą stanowić źródło inspiracji dla nauczycieli języków fachowych, osób tworzących materiały dydaktyczne, kursy uwzględniające nauczanie języków fachowych czy też programy studiów.

Słowa kluczowe:

język specjalistyczny, nauczanie na potrzeby rynku pracy, kształcenie nauczycieli języków specjalistycznych, komunikacja zawodowa.